شیعری نالی لە بیست و یەک بژاردەبێژیدا

عەبدولخالق یەعقووبی
(زانکۆی جیهان)

١- شیعر بەر لەوەی بە گوتراوەکانی بماندوێنێ، بە نەگوتراوەکانی دەمانورووژێنێ.

لە خەوفی تەلعەتی ڕۆژ هەروەکو شێت
بە ڕووزەردی هەڵات و کەوتە کێوان

٢- شیعر بە ڕوخساری واژەکانیدا ناناسرێتەوە، بەڵکو بە هەڵسوکەوتی وشەکانیدا پێناسە دەکرێ.

هەرچەندە گوناهی دەمەکەت بارە لەسەر لێو
حەددی چییە نالی کە بڵێ ماچە کەفارەت

٣- شیعر هاوارێک نییە بۆ مانەوە، ئەوکاتەی سەرقاڵی ژیانین؛ شیعر سترانێکە بۆ ژیانەوە لەو کاتەیدا دەستەویەخەی مەرگین.

زارم وەکو هیلال و نەحیفم وەکو خیلال
ئایا دەکەومە زار و بەدڵدا دەکەم خوتوور

٤- شیعر خەمی ئەوە ناخوات ئێمە تێی نەگەین، پەرۆشی ئەوەیە خراپ تێی بگەین.

کەس بە ئەلفازم نەڵێ خۆ کوردییە خۆ کردییە
هەر کەسێ نادان نەبێ خۆی تالیبی مەعنا دەکا

٥- شیعر وەبیرمان دەهێنێتەوە کە پێویستە چیمان وەبیربێتەوە.

بنوارە بوونی ئەوەڵت و چوونی ئاخرت
هاتی چ ڕووت و قووت و هەڵاتی چ لووس و پووس!

٦- شیعری مەند و هێور و سادە مەرج نییە جیهان نەگۆڕێ و گرژ و ئاڵۆزی نەکات.

ئەی شۆخی بێ نیاز و گران ناز و غەمزە سووک
تیری موژەت نیشانەیی دڵ کون دەکا بە نووک

٧- زمان سووراووسپیاو نییە بە ڕوخساری شیعرەوە، زمان پێست و خوێنی شیعرە.

دەستم کە بەسەد وەعدە لە سەد جێگە شکاوە
جەبری نییە ئەم کەسرە هەتا نەیخەیە ئەستۆ

٨- ئەو شیعرەی زمان دەکات بە گۆپاڵی دەستی خۆی، خۆشی دواجار دەبێتە گوپاڵی دەستی زمان.

تەڵەبی سینەیی چاکم مەکە بەو چاوانە
سینەکەم چاکە بە ئینسانی خەرابی نادەم

٩- مانای قووڵی شیعر لەو شتەدا نییە کە پێمانی دەڵێ، لەو شتەدایە کە دەیەوێ پێمانی بڵێ.

ڕەفیقان! من ئەوا ڕۆییم لەلاتان
لە مەزڵوومان بلا! چۆڵبێ ولاتان

١٠- ئەو شیعرەی لە جوانی بێ بەری بێت، لە هەقیقەتیش بێ بەرییە.

توڕڕەت وەکو تۆماری شکستە و سەری کوڵمت
بۆ نووری سەوادم بووەتە شەمعی موتاڵا

١١- ژیانی شیعر لەو ساتەوە دەست پێدەکات کە یەکەم تیشکی هەقیقەت دەخاتە سەر ڕوخساری جیهان.

تۆ کە حۆریت وەرە نێو جەننەتی دیدە چ دەکەی
لەم دڵەی پڕ شەرەر و سینەیی سۆزاندا

١٢- ئەو شیعرەی خەون بە ڕزگاری مرۆڤەوە دەبینێ، ناتوانێ گوێی لە دەنگی مرۆڤی کۆیلە نەبێت.

نەوعە ئینسانێ هەیە غەم قووتییە
من غەمی خۆم و غەمی عالەم دەخۆم

١٣- شیعر باسی ڕۆشنایی ڕەها و ڕووت ناکات، لە وردە ڕۆشناییەکانی نێو تاریکایی دەدوێ.

لەم شەرحی دەردی غوربەتە، لەم سۆزی هیجرەتە
دڵ ڕەنگە بێ بە ئاو و بە چاوا بکا عوبوور

١٤- شاعیر ئەو وەستاکارە دەست ڕەنگینەیە، وردە شووشەکانی زمان کۆ دەکاتەوە و دەیانکات بە بلووری شیعر.

کانی دەزێن بە ئاو و درەخت ئاوسن بە با
شایی بەهارە، بولبولە داماد و غونچە بووک

١٥- وشە لە شیعردا خودایە لە جیهاندا. خودا هەمیشە هەیە هیچ کاتیش دیار نییە. خودا هەموو فۆرمێکە و هیچ فۆرمێکیش نییە. بە کورتی وشە و خودا هەن، بەڵام نین، بوونیان لە نەبوون دایە.

گوتم: ئایا بەزاری خۆت دەپرسی حاڵی زاری من؟
بڕۆی هێنایە یەک، وەک شکڵی لا یەعنی کە بێزارم

١٦- شیعر لە لایەکەوە دۆستایەتی نێوان مرۆڤ و ژیان پتەوتر دەکات، لەلایەکی تریشەوە پەیمانی نێوان مرۆڤ و جوانی تازە دەکاتەوە.

نالی وەکو لالە کە شەهیدی غەم و داغە
لەم باغە بفەرموو کە ئەویش لێرە دەنێژم

١٧- شیعری نەزۆک ئەو شیعرەیە نەک هەر لە خوڵقاندنی جوانی، بەڵکو تەنانەت لە دۆزینەوەی جوانیش ناهومێدمان دەکات.

سەرخۆشی شەرابی دەمی تۆ بووم و ئەمێستاش
قوربان سەری تۆ خۆش کە نەماوە سەری خۆشم

١٨- ڕاڤە هەڵگربوونی شیعر لە چێژ بەخشییەکەی دایە، چێژ بەخشیی شیعریش لە ڕاڤە هەڵگربوونییەوە سەرچاوە دەگرێ.

وەرە تا عالەمی قەلبت نیشان دەم:
کەوا فەقری غینایە مردنی ژین

١٩- ئەو شیعرەی هەستی پەژیوانی لە ژیانمان پێ دەبەخشێ لە ڕاستیدا هەستی ئومێدەواری بە ژیانیشی پێ داوین.

عومرت نەفەسێکی کە هەموو عالەمی دێنا
بڕە لە غەمیدا کە هەموو سەرفی غەمت بوو

٢٠- شیعر لەو شوێنەدا لەگەڵ ئەوین یەک دەگرێتەوە کە مرۆڤ لە جوانی ژیان و ژیانی جوان ئاگادار دەکاتەوە.

هێند مونتەزیری تۆ بوو هەتا چاوی سپی بوو
نەرگس کە لە سەر یەک قەدەم دیدە چەقیبوو

٢١- ڕۆژی شیعر ئەوکاتەیە کە خۆری خەیاڵ هەڵبێت، شەوی شیعریش ئەوکاتەیە کە مانگی خەیاڵ دەردەکەوێ.

بە نەشئەی سستی و مەستی وەها مەستوور و مەخموورە
نزانم خەو لە چاوت دایە یان چاوت لە خەو دایە